Skattetillägg — skattetilläggs-utredningens förslag till ändring av det skatteadministrativa sanktionssystemet

Av Claes Söderström

I ett debattinlägg i SN nr 8—9 1977 filosoferar Olle Öhlen om vad skattetilläggsutredningen (SOU 1977:6 s. 172) kan ha avsett med påståendet: ''Sanktionerna har en speciell karaktär som bör medföra att de uppfattas som en särskild form av sociala reaktioner och inte som straff''. Han anser det ligga nära till hands att anta att utredningens inställning skall hindra fortsatt uppmjukning.

Såvitt jag kan se är detta antagande fel. Slutsatsen om den rättsliga karaktären utgör motiv för att inte generellt beakta det subjektiva rekvisitet hos den enskilde skattskyldige (jfr s. 172 i betänkandet).

Detta förhållande utesluter emellertid inte långtgående uppmjukningar. Tvärtom har utredningen på flera punkter föreslagit lättnader eller eljest förändringar som är till fördel för de skattskyldiga. Beträffande närmare redovisning av förslagen får jag hänvisa till Claes Werdinius' artikel i SN nr 4, 1977.

Sålunda har utredningen föreslagit att skattetillägg skall beräknas efter 25 % i stället för 50 %, då visst kontrollmaterial föreligger. I denna del har förslaget redan lett till lagstiftning som tillämpats vid inkomst- och förmögenhetstaxeringen 1977 (jfr prop. 1976/77:92, SkU 1976/77:38 och SFS 1977:118). Verkställda enkäter tyder på att dessa fall utgör mer än hälften av alla fall då skattetillägg för oriktig uppgift påförs. Vidare föreslås — förutom den redan existerande möjligheten till hel eftergift — att skattetillägg skall kunna jämkas till häften i vissa fall och att skattskyldig kvittningsvis skall kunna åberopa glömda avdrag, när ti för talan om höjning av taxeringen; allt lindringar. Förlängda besvärstider förordas liksom en utvidgning av rätten att föra talan i särskild ordning. Därtill kommer att utredningen klargör att frågan om den generella nivån återstår. Till nackdel för den skattskyldige är förslagen om skattetillägg för oriktig uppgift i mål och regeln att skattetillägg med anledning av skönstaxering inte skall undanröjas utan reduceras

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:05:55

samt vissa ändringar i processuellt hänseende. Vad gäller skattetillägg för oriktig uppgift i mål torde detta innebära en kvantitativt sett obetydlig förändring. Såvitt känt har en sådan fråga varit uppe i regeringsrätten en gång sedan de administrativa sanktionsreglerna på skatte- och avgiftsområdet infördes under år 1971. Förändringarna rörande tillägg vid skönstaxeringar är mer betydelsefulla. Här kan emellertid inskjutas att skattetillägg med anledning av skönstaxering p g a utebliven deklaration utgör ett vite, dvs ett påtryckningsmedel för att få fram en deklaration. Öhlén tycks inte riktigt ha gjort klart för sig i vilka fall skattetillägg utgår.

Det finns också skäl att nämna att introduktionen av de administrativa sanktionerna sågs som en förbättring inte minst för skattebetalarna, när de infördes. De flesta som satt ting under 1960-talet torde emellanåt ha fått ta emot samtal från åtalade personer, som fann det egendomligt att de skulle förorsakas det besvär inställelse inför rätten innebar, när den skatteundandragande åtgärden borde kunna sanktioneras genom att tilläggsskatt påfördes. Vid sådana samtal torde ofta utländska förebilder ha åberopats. Det är ju nämligen så att det administrativa sanktionssystemet på skatteområdet inte är en svensk uppfinning. Det är uppenbart att de skattskyldiga så långt möjligt vill undvika att uppträda vid rättegång.

Detta önskemål har tillmötesgåtts genom införandet av det administrativa sanktionssystemet. Därmed har det rituella element som upplevelsen av rättegången innebär och som är väsentligt för straffupplevelsen opererats bort. Detta är naturligtvis inte något slags hokus pokus eller del av en semantisk lek utan en förbättring för de skattskyldiga jämfört med tidigare ordning. Det glöms emellertid lätt bort under intryck av den delvis berättigade kritik som riktats mot de skatteadministrativa sanktionerna.

Avslutningsvis vill jag inskränka mig till att upprepa att Öhlén inte har någon grund för sitt antagande att resonemanget om avgifternas rättsliga natur lagts till grund för försämringar eller uteblivna förändringar till fördel för de skattskyldiga. Den som inte känner sig övertygad om detta kan ju själv ta del av utredningens förslag som i nu berörda delar presenteras på arton sidor i betänkandet (SOU 1977:6 s. 165—183).

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:05:55